

Гладковський Р. В. та ін). Київ, 2021. 54 с. URL: <https://surl.it/okfekj>.

2. Созанська С., Каленич В. Сучасна українська медіаосвіта: проблеми та перспективи розвитку. URL: <https://surl.li/lsanws>.

3. Чубрей О. С., Мельник Н. В., Мельник А. В., Підгірна В. Н. Особливості впровадження медіаосвіти як важливої складової модернізації освітньої галузі в Україні. Наука і техніка сьогодні. Серія Педагогіка. К.: Видавнича група «Наукові перспективи». №10(24). 2023. С. 340-349.

4. Шейбе С., Рогоу Ф. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О.В. Волошенюк. К.: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2017. 319 с.

Віта МИХАЛИК

магістрантка II курсу

спеціальності 014 Середня освіта (Географія)

Науковий керівник – доц. Богдан ГАВРИШОК

ІНТЕРАКТИВНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ЗНИЖЕННЯ СТРЕСУ ТА ПІДТРИМКИ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ

Сучасна школа функціонує в умовах підвищеної нестабільності, що особливо відчутно у періоди тривоги, дистанційного навчання, зміни режимів і загального психологічного тиску. Учні дедалі частіше стикаються зі станами втоми, тривожності та емоційного виснаження. Педагогічна практика свідчить, що традиційні методи навчання інколи не здатні забезпечити позитивне емоційне середовище. Тому особливій уваги потрібно приділяти застосуванню інтерактивних технологій, які дозволяють зменшити стрес і водночас підвищити мотивацію та залучення учнів.

У працях О. Єльнікової [1] підкреслюється, що інтерактивні методи мають значний психоемоційний потенціал, а О. Пометун і Л. Пироженко [5] розглядають їх як базовий інструмент формування позитивного навчального досвіду. На уроках географії інтерактивність не лише активізує мислення, а й створює атмосферу співпраці, що важливо для психологічної рівноваги школярів.

Залежно від мети навчального процесу й способу організації навчальної діяльності, вслід за О. Пометун і Л. Пироженко [5], інтерактивні технології вважаємо за доцільне умовно поділити на шість основних груп:

1. Психологічний потенціал інтерактивного навчання;
2. Інтерактивні технології кооперативного навчання;
3. Колективно-групові інтерактивні технології;
4. Технології вирішення дискусійних питань;
5. Технології ситуаційного моделювання;

6. Вправи, що поєднують навчання з елементами релаксації.

Інтерактивні методи навчання ґрунтуються на співпраці, діалогічній взаємодії та спільному вирішенні навчальних завдань. Такий формат не лише активізує пізнавальну діяльність, а й безпосередньо підтримує психологічний комфорт учнів. Завдяки тому, що помилки сприймаються як природна частина навчання, знижується рівень тривожності, формується відчуття контролю над процесом, підвищується самооцінка через позитивний зворотний зв'язок, а ігрові та творчі активності забезпечують емоційне розвантаження. Взаємодія в групах сприяє розвитку емпатії та соціальної підтримки – чинників, особливо важливих для дітей, які переживають стрес, евакуацію або посттравматичні наслідки війни. У цьому контексті інтерактивні уроки виступають важливим компонентом травма-інформованої педагогіки [3].

Однією з ключових груп таких технологій є кооперативні методи навчання. Робота в парах, «карусель», «акваріум» чи «коло ідей» дають можливість учням взаємодіяти в невеликих колективах, де зменшується страх помилитися та підвищується готовність висловлювати свої думки. Наприклад, у форматі гри «акваріум» під час теми «Глобальні проблеми людства» (10 клас) учні в мінігрупах обговорюють питання війни, продовольчої безпеки чи змін клімату, маючи змогу вільно висловлюватися та чути інші точки зору. Робота в малих групах також ефективна під час вивчення «Географічного положення України», коли учні аналізують політичні, економічні й транспортні особливості та створюють спільний висновок. Метод «карусель» у темі «Населення світу» (9 клас) дозволяє за короткий час обмінятися думками з різними партнерами, а рухливий формат знімає напруження. «Коло ідей», яке можна застосувати в темі «Погода і небезпечні явища» (8 клас), сприяє «безпечному» обговоренню природних явищ, коли кожна думка стає частиною колективного рішення.

Не менш важливою групою є колективно-групові інтерактивні технології, такі як «ажурна пилка», «мікрофон» чи «мозковий штурм». Наприклад, метод «ажурна пилка» у темі «Природні зони України» (8 клас) формує в учнів відчуття власної значущості, адже кожен стає експертом у своєму напрямі – кліматі, ґрунтах чи водоймах. Метод «мікрофон» на уроці «Охорона природи в Україні» дає можливість висловитися навіть замкненим у собі здобувачам освіти, мінімізуючи напругу й підтримуючи відкритий діалог.

Окреме місце займають технології ситуаційного моделювання – рольові ігри, імітації та тренінги, які дозволяють учням «прожити» ситуацію в безпечному середовищі. Рольова гра «Експедиція в Карпати» у темі «Українські Карпати» дає змогу учням виконувати ролі географів

різного профілю, що підвищує мотивацію й створює атмосферу гри та взаємної підтримки. Інші приклади – командна гра «Чи знаєш ти карту?» або «Семінар-кросворд», які формують просторове мислення, логіку та знижують тривожність завдяки спільній діяльності.

Для розвитку критичного мислення та безпечного висловлювання думок ефективними є технології вирішення дискусійних питань. У темі «Глобальні екологічні проблеми» (10 клас) учні працюють за прийомом «прес», коротко формулюючи власну позицію та аргументуючи її. Подальша «шкала думок» створює умови, де кожен може визначити своє місце між згодою та запереченням без страху осуду. Міні-дебати чи формат «ток-шоу» у темі демографічної кризи допомагають учням відчувати себе більш впевнено, працюючи в ролях експертів чи представників громад.

Важливо підкреслити, що окрема група інтерактивів поєднує навчання з елементами релаксації [4]. Наприклад, інтерактив «Географічне дихання» (LearningApps) пропонує після кожного правильного вибору виконувати коротку дихальну вправу, що допомагає стабілізувати емоційний стан. У грі «Правда чи міф?» (Wordwall) учні у форматі карток визначають достовірність тверджень, зберігаючи інтерес і зменшуючи напруження. Гейміфіковане тестування у Quizizz із теми безпечної поведінки в подорожах також сприяє зниженню страху помилки.

Щоб інтерактивні методи справді сприяли психологічному благополуччю, необхідно створити атмосферу безпеки, де помилка не визначає цінність учня. Чіткі, прості інструкції допомагають уникнути стресу від невизначеності, а позитивний зворотний зв'язок формує відчуття підтримки. Учителю важливо забезпечити участь усіх учнів, поєднуючи інтерактивні методи з вправами на релаксацію та саморегуляцію. Матеріал має відповідати віковим особливостям та емоційному стану класу: молодшим школярам – більше гри та руху, старшим – дискусії й аналітика [5].

На завершення доцільно застосовувати практичні техніки емоційного розвантаження на уроках географії. Це може бути «Температура настрою» – швидка рефлексія через колір чи символ; «Подих мандрівника» – коротка дихальна вправа перед складним етапом уроку; «Карта емоцій», де емоційний стан позначають на контурній карті як «маршрут настрою»; рухові мікропаузи («покажи вітер», «хвилю», «гірський хребет») для розслаблення; письмова техніка «3–2–1» («що дізнався – що здивувало – що хочеш уточнити»); «Експрес-місія» – мінізавдання в групах, які знімають страх перед великими темами; або «Вільний мікрофон без оцінок», що дозволяє висловити думку чи емоцію без страху критики.

Інтерактивні технології відіграють важливу роль у створенні психологічно комфортного освітнього середовища на уроках географії. Вони сприяють зниженню стресу, формуванню позитивної самооцінки, розвитку навичок співпраці, підвищенню мотивації до навчання та емоційному розвантаженню учнів. Особливо актуальним це стає в умовах воєнного стану та соціальної нестабільності, коли школа має виконувати не лише освітню, а й психосоціальну функцію. Системне використання інтерактивних технологій дозволяє зробити урок географії простором підтримки, взаємодії й психологічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Єльнікова О.В. Інтерактивне навчання – засіб модернізації освіти у сучасній школі. Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. праць. Київ-Запоріжжя. 2002. Вип. 24. С. 84-88.
2. Жемеров О. О. Сучасні технології навчання географії України : метод. посіб. для студ.-географів ВНЗ / за ред. О.О. Жемеров, В.М. Блазун. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. 32 с.
3. Кісарчук З. Г., Омельченко Я. М., Біла І. М., Лазос Г. П. Психологічна допомога дітям у кризових ситуаціях: методичний посібник. / за ред. З. Г. Кісарчук. К.: Логос, 2020. 232 с.
4. Покаш Л. А., Цимбаленко Я. С. Методичні особливості технології релаксації у шкільному курсі географії. Молодий вчений. 2018. № 2 (54). С. 300–304.
5. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібник. К.: Вид. А.С.К., 2004. 192 с.

Вікторія ПАРХІН

*магістрантка І курсу
спеціальності А4 Середня освіта (Географія)
Науковий керівник – доц. Богдан ГАВРИШОК*

НАВЧАЛЬНІ ЕКСКУРСІЇ ЯК СКЛАДОВА МОДЕЛЬНИХ ПРОГРАМ З ГЕОГРАФІЇ

Сучасна географічна освіта повинна викликати в учнів цікавість та захоплення і ці почуття мають залишитися з ними на все життя. Навчання має забезпечити здобувачам освіти знання про різноманіття природи, ресурси, соціальні явища, а також глибоке розуміння основних фізичних і суспільних процесів на Землі. Географічні компетентності забезпечують формування в школярів просторової уяви та мислення, пояснюють, як природні та суспільні об'єкти, явища і процеси на Землі взаємопов'язані та змінюються з часом [4]. Саме тому важливо використовувати активні методи навчання, зокрема навчальні екскурсії, що дозволяють учням спостерігати й досліджувати об'єкти у їх природному стані. Це сприяє глибшому розумінню матеріалу та формуванню практичних умінь та компетентностей.